

găcise secretul; condițiunea câmpiilor fu ameliorată și sateanul Francesu repetă și astăzi încă, numele aceluia care doria „ca ori-ce țeran să aibă în totă duminica o găină fiartă„. — Cu toate aceste Enricu nu neglija de a da avântu comerțului și industriei naționale, și mai cu seamă manufacturilor de mătasa din Lyon. Atunci se fabrică pentru prima oară în Franca: tapisării fine, crepuri, firul de aur, oglinzile după moda Veneției, cristalurile etc. etc. Parisul se înfrumuseță cu o mulțime de zidiri magnifice. Finanele fu regulate, controlându singur Suli perceperile și cheltuelile; ast-feliu în câtu în mai puțin de 15 ani, plăti o sută milioane fr. din datorie, fără să se incarce poporul câtu de puțin, ba încă reduce dările; cumpără domenii în valoare de 50,000,000; toate arsenalurile, magasinele, căile de comunicațiune fură bine întreținute, ba și 40,000,000 fr. puși în rezervă, pentru proiecte menite a întinde gloria și geniul Franciei. — Eată ce va se dică un om de geni, care înțelegându bine starea țerei sele, se pune cu totă sinceritatea a-i îndrepta ranele ce o slăbesc și o îngenuche! — În un cuvântu Franca deveni înlăuntru atât de lină, prosperă și frumoasă, încâtu ambasadorele Spaniei nu mai cunoasea acum acel Paris, care altă-dată era atât de miser și decăduțu. Ear în afară cele-lalte State se întreceau a lua pe Franța de arbitru în neînțelegerile lor. Ast-feliu încâtu marele Enricu putea să dică ca Augustu al anticității, că a lăsat edificii în locul ruinelor, prosperitate în locul miseriei. Nicu un rege — dică Guizot — venit în nisce timpuri de extremă violință, n'a pus fin la atatea rele, prin nisce procedări mai dulci, n'a început atata bine, și n'a ridicat monarhia cu atata menajare pentru vechile tradițiuni și noile trebuinți de libertate. —

Să trecem acum peste regința seacă a Mariei de Medicis; peste regnul lui Luis XIII, Richelieu, Mazarin, cărora le vom păstra o memorie scumpă pentru geniul și politica lor națională și să venim la acel regnu celebru: la Luis XIV. Aci regretându că tesa ce ne am propus, nu ne permite a atinge multe din punctele luminoase ale acestui secul, vom arunca numai o privire repede asupra omului de Stat, asupra lui Colbertu. Sire — duse Mazarin pe patul de morțe către Luis XIV — *ve datores*